

РОЛЬ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИХ ЗНАНЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поченюк Яніна

*старший викладач кафедри романо-германської філології
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Барук Надія

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
історико-філологічного факультету
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
Рівне, Україна*

У контексті глобалізаційних процесів професійна підготовка майбутніх фахівців вимагає формування здатності до ефективної взаємодії в різних культурних контекстах. Як зазначає Клер Крамш, «культура – це не щось додане до мови; це призма, крізь яку мова набуває значення» [4, с. 32]. Тому нині залишається актуальною інтеграція лінгвокраїнознавчого компонента в освітній процес, що й становить предмет аналізу нашого дослідження.

Лінгвокраїнознавство як наукова дисципліна сфокусована на комплексному вивченні культурного та мовного контексту країни, мова якої вивчається. Центральною категорією цієї дисципліни є лінгвокраїнознавчі знання – це інформація про культурні, соціальні, історичні, географічні та мовні особливості країн, мова яких вивчається [3, с. 122]. Ці знання також охоплюють національно-культурні особливості мовленнєвої та невербальної поведінки носіїв мови. Метою викладання лінгвокраїнознавства у закладі вищої освіти є сприяння практичному володінню мовною системою з урахуванням культурних норм, опанування спеціальною професійною термінологією та розвиток загальнокультурного рівня здобувачів освіти.

Основною метою навчання іноземної мови в закладі вищої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності. У науковому дискурсі вона розглядається як інтегральна якісна характеристика особистості, що передбачає опанування системою знань, умінь, навичок, ставлень і ціннісних орієнтирів, необхідних для успішної комунікативної взаємодії, адекватної місцю, часу та меті спілкування в умовах іншомовної

комунікації [2]. Таким чином, зазначена компетентність виходить за межі опанування іноземною мовою на лінгвістичному рівні та включає здатність особистості до функціонування в міжкультурному середовищі для виконання професійних та наукових завдань.

Саме тому процес її формування вимагає спеціального методичного підходу. На думку С. А. Мишко, ефективне формування цієї компетентності досягається шляхом реалізації таких принципів: використання автентичних матеріалів (текстів, відео, аудіо) та інноваційних форм роботи (міжнародні проєкти, рольові ігри, дискусії), що імітують реальні ситуації міжкультурної комунікації; акцент на аналізі міжкультурної взаємодії та соціальних ідентичностей, а не на пасивному засвоєнні фактології; врахування невербальних засобів спілкування як важливої частини культурного контексту [1]. Також важливим є порівняння рідної та іншої культури, наприклад, подібності й відмінності у мовних формулах, звичаях, етикеті тощо.

Однак інтеграція лінгвокраїнознавчого компонента в освітній процес супроводжується певними викликами. Серед них можна виокремити недостатню кількість автентичних навчальних матеріалів, орієнтованих на конкретні професійні сфери, а також недостатній рівень міжкультурної підготовки самих викладачів. Важливим бар'єром є також ризик формування стереотипних уявлень про культуру країни, мова якої вивчається, через надмірне узагальнення культурних фактів. Тому це вимагає від викладача вміння відбирати релевантний матеріал та критично підходити до його інтерпретації.

Система оцінювання результативності навчання має відображати комплексний характер цілей. Вона має виходити за межі традиційних тестів і екзаменів, важливо оцінювати здатність здобувачів вищої освіти до критичного аналізу, порівняння культурних явищ та корекції власного ставлення на основі отриманих знань [1]. Найбільш ефективними є методи оцінювання, що моделюють реальні комунікативні ситуації: проєктні роботи, презентації, участь у дискусіях та рольових іграх.

У контексті формування лінгвокраїнознавчої компетентності як складової іншомовної комунікативної компетентності, ефективним інструментом оцінювання є метод портфоліо. Портфоліо дозволяє зафіксувати прогрес здобувача освіти у розвитку критичного мислення та рефлексії щодо культурних явищ. До такого портфоліо можуть входити рефлексивні есе, виконані після аналізу автентичних ситуацій міжкультурної комунікації, результати участі в міжнародних проєктах, а також аналітичні записки, присвячені порівнянню культурних явищ. Крім того, зміст портфоліо може збагачуватися матеріалами, що відображають

лінгвокультурні відмінності: зіставленням фразеологізмів, прислів'їв і приказок у рідній та іноземній мовах, аналізом особливостей невербальної комунікації (жестів, міміки, кінетичних моделей поведінки), описом традиційних свят і обрядів, а також культурних практик, що демонструють специфіку національної ідентичності.

Критерії оцінювання таких портфоліо мають орієнтуватися на здатність здобувача освіти визначити причини комунікативних неуспіхів, обґрунтувати можливі стратегії їх подолання та продемонструвати толерантність до іншої культури.

Отже, аналіз теоретичних положень та практичних принципів формування іншомовної комунікативної компетентності дозволяє стверджувати, що лінгвокраїнознавчі знання є важливим компонентом у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. Вони забезпечують комплексний підхід до вивчення іноземної мови, оскільки інтегрують мовні та соціокультурні аспекти. Інтеграція цих знань в освітній процес сприяє розвитку толерантності та критичного мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мишко С. А. Лінгвокраїнознавство в процесі викладання іноземних мов. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2016. Вип. 14. С. 275–278.
2. Муқан Н., Горохівська Т., Ієвлев О., Чубінська Н., Кобрин В. Іншомовна комунікативна компетентність: поняттєво-категорійний дискурс. *Академічні візії*. 2023. Вип. 15. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738> (дата звернення: 04.09.2025).
3. Туркевич О. В. Терміни знання, вміння, навички: від унормування до гармонізації в сучасній українській лінгводидактиці. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*. 2018. Т. 21. № 2. С. 119–126.
4. Kramsch C. Language and culture. *AILA Review*. 2014. Vol. 27. No. 1. P. 30–55.